

Museerne som samfundets kultur- og dannelsescentre

Sammenslutningens **Temadag 2014** på Esbjerg Museum blev en spændende og meget konkret indkredsning af morgendagens museers samfundsmæssige rolle og betydning.

Kulturministerens nye rådgivningsorgan, "Det Strategiske Panel", har udstukket et undersøgelsesfelt som sit første fokusområde: "Museernes samfundsmæssige rolle og betydning".

Fra møde i "Det Strategiske Panel" i september med kulturminister Marianne Jelved. Bag ved ministeren sidder konstitueret direktør for Kulturstyrelsen, Poul Bagge. Foto: Jens Olufsen

Højtaktuel emne for Museerne

TEMA-dagen afslørede, at netop dette emne er højtaktuel for SAMMUS's medlemmer. Mange satte fokus på ungdommen, som en vigtig målgruppe for en ny museumsstrategi. Ungdommens hverdag kan være meget flagrende, dybt præget af IT-kultur og mange parallelkørende sociale medier. Sammen med resten af befolkningen bevæger unge sig på kanten af et polariseret og multikulturelt samfund. Det, der meget vel kan ende i et rodløst samfund.

Mødets diskussioner og konklusioner viste, at netop i denne samfundssituation er især museerne gearret til at fastholde og formidle en fællesnævner, som kunne blive en ny platform for en værdig sameksistens.

Museernes nydefinerede rolle

Et flertal af mødedeltagerne ønskede, at museerne forstærker indsatsen overfor unge. Med al respekt for det arbejde Skoletjenesten udfører. Men også at museerne tilrettelægger kommende udstillinger og events rettet mod

landets ny-danskere. Med sit udgangspunkt i sine historiske afkodninger og formidlingsaktiviteter er museerne selvskrevet til denne opgave.

Bibliotekerne og Museerne

Bibliotekerne har de seneste 20 til 30 år gennemgået en markant forvandling, fra en "støvet" samling af bøger for udlån, til en platform for vidensdeling på mange felter og via mange medier.

Bibliotekerne bidrager på deres område til samfundsdebat og samfundsudvikling. De bidrager til samfundets sammenhængskraft.

Den rolle kunne også museerne i fremtiden påtage sig: At agere aktivt og udfarende, - at tage initiativer til udstillinger og events, som kommer ungdom og ny-danskere i møde i lokalsamfundet, for gennem disse aktiviteter at skabe en fælles platform for kulturel forståelse, - at danne grundlag for nationens sammenhængskraft.

Fra septembermødet i "Det Strategiske Panel". I midten formand for Panelet, Flemming Just, direktør for Sydvestjyske Museer. Foto: J. Olufsen

Er de museumsfrivillige parate?

TEMA-mødet i Esbjerg viste, at det emne "Det Strategiske Panel" har påtaget sig at afdække for kulturministeren, også for de museumsfrivillige, er et højtaktuelt og nærværende momentum. **VI ER PARATE!**

John Holmer

SAMMUS

Nyhedsbrev nr. 18 – November 2014 – Redaktion: kontakt@SAMMUS.dk

Referat

Velkomst

Ved Paul Holst, formand

Esbjerg og Omegns Museumsforening (EOM)

Foto: Paul Holst under debatten

J.H.

Paul Holst bød de tilrejsende museumsforeninger velkommen til Esbjerg Museum på vegne af fusionsmuseet "Sydvestjyske Museer" og EOM.

Esbjerg og Omegns Museumsforening (EOM) blev stiftet allerede i 1936 for opstart af Esbjerg Museum, som blev realiseret fem år efter d. 10. november 1941.

EOM støtter "Sydvestjyske Museer" på flere fronter:

- Støtter museet i forhold til offentlighed og myndigheder.
- Deltager i bestyrelsen for "Sydvestjyske Museer"
- Medvirker til at udbrede kendskabet til de kulturhistoriske museers samfundsmæssige betydning.
- Gennemfører museal og kulturhistorisk formidling i form af foredrag, egentlige forelæsninger, studiekredse, udflugter og udstillinger.
- Udgiver publikationer.

EOM samarbejder med sin søsterorganisation "Det antikvariske Selskab i Ribe" i fællesskabet "Sydvestjyske Museer" på følgende områder:

- Fælles prispolitik.
- Deltagelse i hinandens arrangementer.
- Regelmæssig dialog på formandsniveau.
- På sigt måske en fusion også af foreningerne.

EOM samarbejder med "Sydvestjysk Folkeuniversitet" om forelæsninger og historiske udflugter.

EOM's øvrige aktiviteter omfatter udgivelse af museumsbladet "Det Sker" – Et månedlig Nyhedsbrev – Fremsender særtilbud på e-mailliste – Hjemmeside under udarbejdelse.

Museumsfusionen

Som hos stort set alle andre museumsforeninger i Danmark er også EOM's museum "Esbjerg Museum" blevet et fusionsmuseum, hvor andre foreninger pludselig bliver ens kollegaer.

Efter startbrydninger – kulturkamp – er samarbejdet mellem den store nye by Esbjerg og den lille meget gamle by Ribe med den landskendte historie, faldet lykkeligt på plads. Der er i dag et forbilledligt samarbejde foreningerne i mellem – hvilket formanden for "Det antikvariske Selskab i Ribe" fra salen nikker smilende ja til.

Kommentarer til Dagens program

Paul Holst havde følgende kommentarer til dagens program: "Museernes Samfundsmæssige rolle og betydning":

"Emnet er uhyre spændende og gør det muligt for museerne at træde i karakter som samfundets spejl via kulturarven og synliggørelse af nationens DNA.

Museerne skal gøres levende og tidsvarende, de skal provokere, udfordre og skabe samfundsmæssig debat.

Museerne må gerne påtage sig en opdragende funktion – i forsættelse af den dannende.

Museerne skal deltage i integrationsarbejdet, og derved påtage sig en vigtig rolle i forhold til de mange nydanskere.

Museerne skal være parate til nye samarbejdsformer med andre kulturelle tilbud – bibliotekerne for eksempel.

Museerne er deres egne største forhindring i form af træghed og manglende fantasi.

Men ikke mindst: Med færre statslige og kommunale kulturkroner tvinges museerne til at gå nye veje når museernes tilbud skal finansieres."

Med dette input ønskede Paul Holst TEMA-mødet god arbejdslyst.

Foto: Fra Ovenlyssalen, hvor TEMA-mødet blev afholdt.

J.H.

SAMMUS

Nyhedsbrev nr. 18 – November 2014 – Redaktion: kontakt@SAMMUS.dk

Det Strategiske Panel

Indlæg om panelets arbejdsgrundlag, sammensætning og formål.

Af Jens Olufsen, formand

Sammenslutningen af Museumsforeninger i Danmark.

SAMMUS

Det er museumsloven, der fastlægger vilkårene for statsanerkendelse og dermed betingelserne for at opnå statstilskud, men også rammerne for museernes virksomhed.

Den første museumslov er fra 1958

Den første museumslov er fra 1958 og ændret flere gange. Bl.a. 2001 og senest med væsentlige ændringer i 2012.

Set i et historisk perspektiv har museerne haft stor indflydelse på eget område. Det skete i amtsmuseumsrådene og gennem museernes valgte repræsentanter til Statens Museumsnævn, som dengang var det overordnede administrative organ på museumsområdet.

Kulturarvsstyrelsen oprettes

Statens Museumsnævn blev med museumsloven i 2001 afløst af Kulturarvsstyrelsen, hvorved administrationen af museumslovgivningen blev et rent statsligt anliggende. Loven indeholdt ikke bestemmelser om rådgivende organer. Dog bevarede amtsmuseumsrådene, som det blev gjort frivilligt at oprette.

Efter ønske fra museerne besluttede Kulturarvsstyrelsen at nedsætte 4 fagudvalg og et tværgående udvalg bestående af repræsentanter for museerne, som på fagspecifikke områder skulle rådgive Styrelsen.

Kulturstyrelsen kommer i 2011

Kulturstyrelsen blev oprettet i 2011 ved en sammenlægning af 3 styrelser – Kulturarvsstyrelsen, Biblioteksstyrelsen og Kunststyrelsen.

Museumsudredning og ny museumslov

I 2010 blev museumsudredningen sat i gang. Arbejdet afsluttedes i 2011 med en række anbefalinger. Nogle af disse ligger til grund for ændringerne af museumsloven i 2012, der trådte i kraft 1/1 2013.

Lovændringerne handler i hovedtræk om omlægning af tilskudsstrukturen, styrkelse af museernes forskning, øgede krav til kvalitet og professionalisering, **samt udvikling af museernes samfundsmæssige rolle og strategisk udvikling af museumsområdet.**

Det gav anledning til noget ny lovgivning. Der blev i loven indført en rådgivningsstruktur på museumsområdet. Der blev indsat et nyt kapitel 6a i loven med overskriften:

Udvikling af museumsområdet.

Kapitlet får to paragraffer

17a Kulturministeren nedsætter udvalg m.v., der skal rådgive med henblik på udvikling af museumsområdet. Kulturministeren fastsætter nærmere regler for udvalgene, herunder om deres sammensætning og opgaver.

17b Kulturministeren kan yde tilskud med henblik på udviklingen af museumsområdet, herunder til museernes erhvervelser af værker og genstande.

Tilskud kan ydes til museer samt i særlige tilfælde til organisationer, der understøtter museernes arbejde. – Kulturministeren fastsætter nærmere regler.

Ny bekendtgørelse

De nærmere regler om opgaver og sammensætning m.v. blev fastsat i **bekendtgørelsen om rådgivning af Kulturstyrelsen på museumsområdet.**

Der nedsættes 1) Strategisk Panel + 2) Tre museumsudvalg.

Det strategiske panel

Det strategiske panel har til opgave at identificere udviklingsmuligheder og potentialer for museumsområdet generelt samt afgive indstilling om nationale strategier og indsatsområder i relation til Kulturstyrelsens udmøntning af tilskud til udvikling af museumsområdet. Panelet skal i sit arbejde tage hensyn til mangfoldigheden og diversiteten blandt museerne.

Sammensætning: Panelet består af indtil 20 medlemmer. Formanden, der skal være leder af et statsanerkendt museum, udpeges af Kulturministeren. Der er 9 fødte medlemmer, 6 udpeget efter indstilling og 5 udpeget af Kulturministeriet efter kompetencer.

I løbet af sommeren 2013 blev medlemmerne udpeget, og det første møde i panelet blev afholdt i september 2013.

Panelets arbejdsopgaver

I bemærkningerne til lovforslaget er det uddybet, hvad lovgiver har tænkt sig med Panelet:

Museumslovens § 2, der er ny formuleret, fastlægger museernes overordnede opgaver:

Gennem de indbyrdes forbundne opgaver: indsamling, registrering, bevaring, forskning og formidling skal museerne i et lokalt, nationalt og globalt perspektiv

- 1) Aktualisere viden om kultur- og naturarv og gøre den tilgængelig og vedkommende,
- 2) **Udvikle anvendelse og betydning af kultur- og naturarv for borgere og samfund**
- 3) Samt sikre kultur- og naturarv for fremtidens anvendelse.

Med denne formulering udtrykker lovgiver et væsentligt signal om, at museernes udadvendte rolle skal prioriteres højt.

Museerne skal være fremme i skoene

I lovens bemærkninger fremhæves det, at den viden, som museerne tilvejebringer, *i højere grad skal bidrage til at perspektivere den aktuelle samfundsudvikling og debat*, men også være med til at danne grundlag for løsning af samfundsmæssige opgaver. Der er derfor som noget nyt fastslået i loven, *at museerne også skal udvikle anvendelse og betydning af kultur- og naturarv for borgere og samfund.*

Museernes samfundsmæssige rolle

Hensigten med den ny formulering i loven er at styrke museernes samfundsmæssige rolle og tilskynde til, at museerne i den sammenhæng igen kan udvikle nye roller. Museernes viden skal både bidrage til at perspektivere den aktuelle samfundsudvikling og debat i lokal, national og global sammenhæng. Skabe grundlag for medborgerskab for den enkelte og samtidig bidrage som en udviklende faktor for andre samfundsmæssige opgaver i samarbejde med myndigheder og institutioner mfl.

Folketinget stiller således krav om, at museernes arbejde bringes i spil i forhold til borgere og samfund. Det vil sige, at museerne i højere grad skal indgå i relationer med lokal-samfundet. Det kan være turisterhvervet, kommunen, foreninger, institutioner og skoler osv.

Det er her det strategiske panel kommer til at spille en væsentlig rolle med at give disse intentioner i loven et indhold på det strategiske plan.

Det Strategiske Panel i spil

En anden vigtig opgave for panelet er på det overordnede strategiske plan at afgive indstillinger til Kulturarvsstyrelsen om **udmøntningen af tilskud** til udviklingen af museumsområdet.

Det drejer sig om den strategiske udviklingspulje på ca. 22 mio. kr.

Foruden det strategiske panel nedsættes der **3 museums udvalg** for henholdsvis kunst-, kultur- og naturhistorie.

Det er fagudvalg med op til otte medlemmer.

Museumsudvalgene har til opgave inden for hver deres område at bidrage til udmøntningen af fastlagte nationale strategier og indsatsområder, herunder afgive indstilling om Kulturstyrelsens udmøntning af tilskud til udvikling af museumsområdet. Udvalgene har desuden til opgave at rådgive i generelle museumsfaglige spørgsmål samt rådgive i forbindelse med Kulturstyrelsens kvalitetsvurderinger og behandling af ansøgninger om statsanerkendelse.

Museumsudvalgenes opgaver er således af faglig og mere konkret art end panelets opgaver.

Sammenhængen mellem museumsudvalgene sikres ved at deres formænd er født medlem af det strategiske panel.

Husk § 18:

Museumsråd kan stadig nedsættes

Til sidst skal gøres opmærksom på, at museumsloven stadig rummer en bestemmelse om **museumsråd**. Bestemmelsen der afløste reglerne om amtsmuseumsråd.

§ 18: En kommune eller flere kommuner i forening kan nedsætte et lokalt museumsråd, der har til opgave at samordne og fremme museumsområdet i lokalområdet. Kulturministeren kan yde tilskud til lokale museumsråd.

"I lovens bemærkninger fremhæves det, at den viden, som museerne tilvejebringer, i højere grad skal bidrage til at perspektivere den aktuelle samfundsudvikling og debat"

Hvem sidder i Det Strategiske Panel?

- **Det Strategiske Panel – august 2014**
- Udpeget af kulturministeren:
- **Flemming Just**, direktør, Sydvestjyske Museer (formand)
- **Lars Møller**, kommunaldirektør, Holstebro Kommune
- **Inger Bach**, etisk direktør, DR
- **Henriette Christiansen**, direktør, Støtte- og bevillingsadministration, Egmont Fonden (næstformand)
- **Martin Bender**, underdirektør, Wonderful Copenhagen
- (Faste medlemmer i kraft af museet/organisationen som repræsenteres)
- **Per Kristian Madsen**, direktør, Nationalmuseet
- **Mikkel Bogh**, direktør, Statens Museum for Kunst
- **Morten Meldgaard**, direktør, Statens Naturhistoriske Museum
- **Christine Buhl Andersen**, formand, Organisationen Danske Museer
- **Thomas Bloch Ravn**, formand, Foreningen af Specialmuseer i Danmark
- **Jens Olufsen**, formand, S sammenslutningen af Museumsforeninger i Danmark.
- Valgt af de statsanerkendte museer:
- **Ulla Schaltz**, museumsdirektør, Museum Lolland Falster
- **Jørgen Smidt-Jensen**, museumsdirektør, Museum Østjylland
- **Sine Kildeberg**, museumsdirektør, Vendsyssel Kunstmuseum, Museumsudvalget for kunsthistorie (Annette Johansen, direktør J.F. Willumsens Museum – suppleant i efteråret 2014)
- **Broder Berg**, museumsdirektør, Vesthimmerlands Museum, Museumsudvalget for kulturhistorie
- **Bo Skaarup**, museumsdirektør, Naturhistorisk Museum, Museumsudvalget for naturhistorie.
- (Udpeget af eksterne organisationer)
- **Kirsten Drotner**, Professor, Institut for Kulturvidenskaber, Syddansk Universitet
- **Annegrete Larsen**, kontorchef, Kontoret for Gymnasiale Uddannelser, Afdelingen for Ungdoms- og Voksenuddannelser, Ministeriet for Børn og Undervisning
- **Jens Peter Jacobsen**, direktør, Styrelsen for Universiteter og Internationalisering, Ministeriet for Forskning, Innovation og Videregående Uddannelser.
- **Helle Kolind Mikkelsen**, chefkonsulent, Kommunernes Landsforening

Det Strategiske Panels arbejdsform og hidtidige arbejde

Af Flemming Just, panelets formand, Museumsdirektør for Sydvestjyske Museer.

Til rådgivning af Kulturstyrelsen på museumsområdet etableres en flerleddet rådgivningsstruktur. Formålet er at sikre rådgivning om såvel den overordnede og strategiske udvikling, som den mere institutions- og fagspecifikke udvikling af museumsområdet.

Der nedsættes derfor følgende rådgivningsorganer:

- 1) Et strategisk panel, jf. § 3.
- 2) Tre museumsudvalg, jf. § 5.

Stk. 3. Kulturstyrelsen kan nedsætte arbejdsgrupper jf. § 6.

Kommissorium

Det Strategiske Panel har til opgave at identificere udviklingsmuligheder og -potentialer for museumsområdet generelt samt afgive indstilling om nationale strategier og indsatsområder i relation til Kulturstyrelsens udmøntning af tilskud til udvikling af museumsområdet. Panelet skal i sit arbejde tage hensyn til mangfoldigheden og diversiteten blandt museerne.

Panelets opgave er derfor:

- at rådgive Kulturstyrelsen og dermed ministeren,
- at være aktivt udfarende omkring identificering af udviklingsmuligheder og potentialer,
- at fastlægge de overordnede rammer for udmøntningen af tilskud på museumsområdet (den strategiske pulje på 25 mio. kr.)

Rådgivning – hvad er egentlig det?

For at indkredse karakteren af den rådgivning et ministeriel rådgivningsudvalg burde eller skal have, kunne man tage udgangspunkt i en ganske præcis formulering Danmarks Forsknings- og Innovationspolitiske Råd er underlagt:

”Danmarks Forsknings- og Innovationspolitiske Råd har til formål at fremme udviklingen af dansk forskning, teknologiudvikling og innovation til gavn for samfundet. Rådet har ansvar for at give uddannelses- og

forskningsministeren uafhængig og sagkyndig rådgivning om forskning, teknologiudvikling og innovation på overordnet niveau, herunder om kommende behov, og skal sikre, at rådgivningen inddrager relevante nationale og internationale erfaringer og tendenser.

Folketinget og enhver minister kan indhente rådgivning fra rådet. Rådets rådgivning sker efter anmodning eller på rådets eget initiativ.

Rådgivningen skal være baseret på dokumentation, undersøgelser, analyser og evalueringer inden for forskning, teknologiudvikling og innovation”

SAMMUS

Nyhedsbrev nr. 18 – November 2014 – Redaktion: kontakt@SAMMUS.dk

Det Strategiske Panel's funktionalitet vil ligge meget nær ovenstående formulerede krav, ønsker og kvalitet til Panelets rådgivning.

Museernes samfundsmæssige og mere aktive rolle

Gennem de indbyrdes forbundne opgaver

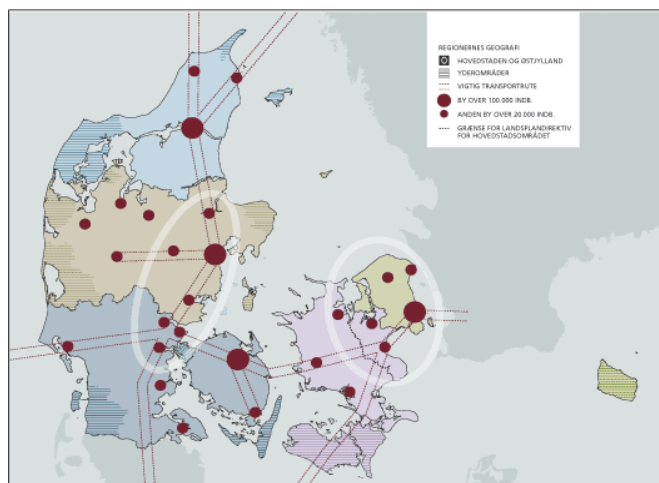
1. Indsamling,
2. Registrering,
3. Bevaring,
4. Forskning og
5. Formidling

skal museerne i et lokalt, nationalt og globalt perspektiv

- 1) aktualisere viden om kultur- og naturarv og gøre denne tilgængelig og vedkommende,
- 2) Udvikle anvendelse og betydning af kultur- og naturarv for borgere og samfund og
- 3) Sikre kultur- og naturarv for fremtidens anvendelse.

Ovenstående museale opgaver står overfor store udfordringer på grund af samfundets polarisering og migration.

Polarisering og migration

I disse år står Danmark overfor store samfundsmæssige udfordringer befolknings sammensætning i form af de to modsatrettede tendenser: En polarisering hvor befolkningsgrupper fjerner sig mere og mere fra hinanden og lægger kant til hinanden. Men også en migration (se kortet) hvor flere og flere landsmænd søger mod metropoler, hvor arbejdspladserne findes, og hvor det liv, der fortrinsvis spejles i medierne udspilles. **Her har museerne en vigtig rolle at spille for bevarelse af samfundets sammenhængskraft – for så vidt dette opfattes som en samfundskvalitet!**

Internationale tendenser

Danmark har været god til på mange fronter, at kigge over hegnet når det gav mulighed for udvikling. Senest skete det i forbindelse med en ønsket udvikling af arkæologien, hvor der i "nullerne" blev nedsat en undersøgelseskommission af bl.a. anerkendte udenlandske eksperter.

For Det Strategiske Panel er det derfor naturligt, at hente inspiration udefra:

England har altid været i front på museumsområdet, blandt andet med tilgang til og inddragelse af frivilligt arbejde. I disse år forsøger man sig med en kampagne under følgende slogan: **Museums Change Lives.**

I Holland nærmer museumsverdenen sig også samfundslivet mere og mere under slogan:

More Than Worth It. The Social Significances of Museums. Her op stiller man 5 samfundsskabende værdier museerne har eller skal stræbe efter:
Collection Value – Samlings værdier.
Connection Value – Mødested i bred forstand.
Educational Value – Læringsværdi.
Experience Value – Oplevelsesværdi.
Economic Value – Økonomisk betydning.

Esbjergs Museum

På Esbjerg Museum har man både internt og eksternt tilstræbt en situation, hvor institutionen er medspiller i det omgivende samfund. På følgende områder er man lige med og nogle gange i front i forhold til andre almindelige virksomheder:

Internt:

1. Arbejdsmiljø
2. Miljø og klimapolitik
3. Social inklusion
4. Jobs til arbejdsløse
5. Studenterjobs og praktik
6. Adgangsforhold for handicappede
7. Frivillige
8. En lokal udviklingsfaktor

Eksternt i form af lokal udvikler og innovatør indenfor:

1. Turismeudvikling
2. Udvikling af oplevelsesøkonomien i bred forstand
3. Byhøjskole
4. Skolereform
5. Byudvikling
6. Samarbejde med erhvervsliv og foreninger.

Referent: John Holmer